

Borås kommun backar på underentreprenad i grannkommunen

Sammanfattning

Den kommunala förvaltningen Borås Renhållningsverk hade ett avtal med huvudentreprenören Lastbilscentralen om att såsom underentreprenör bedriva avfallsinsamling i grannkommunen Mark. Verksamheten hade inte något allmänt intresse för kommunens invånare och stred mot lokaliseringsprincipen i kommunallagen. Under Företagarombudsmannens pågående granskning beslöt kommunen att inte genomföra underentreprenaden.

Fallet

Marks kommun i Västergötland inledde under våren 2002 en upphandling av avfallsinsamling, vilken var värd runt fem miljoner kronor om året och skulle gälla fem år. Avfallet skulle enligt anbudsunderlaget insamlas i kommunen och sedan transporteras till Sobacka avfallsförbränningsanläggning i Borås kommun. Avtalet om avfallsinsamlingen skulle börja gälla från den 1 september 2002 och involvera fyra lastbilar med personal.

I upphandlingen lämnade bland andra renhållningsföretaget Ragn-Sells samt Lastbilscentralen i Borås AB anbud. Upphandlingen vanns av Lastbilscentralen. Som underentreprenör engagerade Lastbilscentralen Borås Renhållningsverk. Borås Renhållningsverk är en förvaltning under Gatukontoret i Borås kommun, som också driver sopförbränningsanläggningen Sobacka.

Genom att låta den egna förvaltningen Borås Renhållningsverk agera i en annan kommun bröt Borås kommun mot lokaliseringsprincipen i kommunallagen. Detta fick företaget Ragn-Sells att uppmana Konkurrensrådet att syna kommunens agerande.

I en skrivelse till Konkurrensrådet försvarade Gatukontoret sitt agerande enligt följande: ”Det är av största vikt att det material, avfallet, som levereras till anläggningen är av den kvalitet som förutsätts. Hela processen äventyras om det avfall som levereras inte uppfyller de krav som ställs” ... ”Det är därför av mycket stor vikt att Borås kommun har möjlighet att kontrollera alla leden i processen för att verksamheten skall bli så miljömässigt bra som möjligt utan störningar för omgivningen. Eftersom Borås kommun har ett legitimt intresse av att kunna kontrollera även insamlandet av avfallet har kommunen erbjudit sig att som underleverantör till LBC ta hand om sopinsamlandet i Marks kommun.”

Under Företagarombudsmannens granskning av ärendet kontaktades i Borås kommun bland annat kommunstyrelsens ordförande Ulf Sjösten, det ansvariga kommunalrådet för Gatukontoret Björn Wahllöf, kommunens budgetchef Christer Johansson, Gatukontorets chef Lars Olming, stadsjurist Lars-Olov Danielsson samt Gatunämndens ordförande Bengt Sandell. Efter hand blev det uppenbart att det förelåg delade meningar inom kommunen om huruvida underentreprenaden skulle genomföras eller ej.

Kommunstyrelsens ordförande Ulf Sjösten sade till Företagarombudsmannen att han ansåg att Borås kommun inte skall agera utanför den egna kommungränsen. Han konstaterade att om uppdrag söks i annan kommun skall Kommunstyrelsen ge sitt tillstånd till detta, men den

aktuella verksamheten i Marks kommun hade inte givits något sådant tillstånd. Kommunstyrelsen hade dock inte låtit bryta Borås Renhållningsverks avtal om verksamhet i Marks kommun.

Björn Wahllöf kontaktades i egenskap av ansvarigt kommunalråd för Gatukontoret. Han uppgav för Företagarombudsmannen att ”saken utreds för att hitta en lösning”. Han ville inte uttala sig om huruvida kommunen bröt mot lagen utan hänvisade till kommunens budgetchef Christer Johansson.

Christer Johansson var såsom kommunens budgetchef delaktig i handläggningen av Renhållningsverkets verksamhet. Han uppgav för Företagarombudsmannen att kommunens jurist Lars-Olov Danielsson gett klartecken till avtalet med Lastbilscentralen. Kommunen avvaktade att vidtaga åtgärder i ärendet i väntan på ett yttrande från Konkurrensrådet.

När Företagarombudsmannen talade med Lars Olming, som är chef för Gatukontoret i Borås, framkom att Gatukontoret nu beslutat sig för att inte genomföra entreprenaden i Marks kommun. Istället kommer de lastbilar som inköpts för avfallsinsamling att säljas till Lastbilscentralen.

Vid samtal med Gatunämndens ordförande, Bengt Sandell, berättade han att en enig Gatunämnd tagit beslut om att dra sig ur. Han sade att kommunen och Gatunämnden efter hand insett att underentreprenaden var tveksam, att det rörde sig om en gråzon där det inte fanns något klart besked om huruvida underentreprenaden följde lagen eller inte. Bengt Sandell ansåg att det kändes renare och ärligare att låta underentreprenadsavtalet gå tillbaka till Lastbilscentralen.

Förslag till bedömning

- Borås kommun har engagerat sin förvaltning Renhållningsverket i en underentreprenad av avfallsinsamling i grannkommunen Mark som kan ifrågasättas. Detta har uppmärksammats av det privata företaget Ragn-Sells, som informerat Konkurrensrådet, samt Företagarombudsmannen. Under tiden som Konkurrensrådet förberett sitt yttrande och Företagarombudsmannen genomfört sin granskning har kommunen backat i frågan. Från att tidigare ha försvarat sitt agerande har kommunen nu beslutat inte genomföra entreprenaden. Kommunen anser att det inte finns något klart besked om huruvida underentreprenaden följer lagen eller inte. Detta beslut är föredömligt, säger Företagarombudsmannen. Det borde mana andra kommuner till efterföljd.
- Oaktat Borås kommuns tveksamhet i frågan om huruvida Gatunämndens avfallshanteringsverksamhet i Marks kommun följer lagen anser Företagarombudsmannen att den bryter mot kommunallagen. Underentreprenaden bryter mot lokaliseringsprincipen och kravet att kommunal näringsverksamhet skall vara allmännyttig (se Fakta). Om verksamheten startat hade den snedvridit konkurrensen och konkurrerat ut privata alternativ, säger Företagarombudsmannen.

Fakta

Kommunallag (1991:900)

2 kap. Kommunernas och landstingens befogenheter

Allmänna befogenheter

1 § Kommuner och landsting får själva ha hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller landstingets område eller deras medlemmar och som inte skall handhas enbart av staten, en annan kommun, ett annat landsting eller någon annan.

Särskilt om näringsverksamhet mm

7 § Kommuner och landsting får driva näringsverksamhet, om den drivs utan vinstsyfte och går ut på att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt medlemmarna i kommunen eller landstinget.